

словосполука в перекладі *підшліфувати знання*, де дієслово *шліфувати* має пряме значення – «начищати що-небудь, наводити глянець на якусь поверхню, робити її чистою» [1]. Таким чином, перекладачка зберегла метафору в тексті перекладу, аби не втратити образність та емфазу оригінальної публічної промови. І в оригіналі, і в перекладі донорською зоною метафори *temper one's knowledge // підшліфувати знання* є ЛЮДИНА, проте її активними компонентами виступають різні аспекти: ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН // ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ. В обох випадках йдеться про те, що робити якісь узагальнення і систематизацію знань – це виключно справа науки.

Отже, проаналізувавши метафоричні перекладацькі трансформації на матеріалі сценарію промови американської письменниці та фрілансерки Памели Меєр «How to Spot a Liar» та його українського перекладу, зауважимо, що метафори мають особливе значення при перекладі жанру публічного виступу. Їх використання сприяє загальній виразності тексту, тому метафоричні модифікації вимагають від перекладача досконалого вміння передати зміст вихідного тексту без втрати естетичного та емоційного впливу на реципієнта.

Список використаних джерел

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 07.04. 2022).
2. Електронна бібліотека «Горох». URL: <https://goroh.pp.ua> (дата звернення: 07.04. 2022).
3. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. Нова філологія. 2012. URL: [file:///D:/Музыка%20Флешка/Novfil_2012_50_58%20\(1\).pdf](file:///D:/Музыка%20Флешка/Novfil_2012_50_58%20(1).pdf)
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля–К, 2006. 716 с.
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/> (дата звернення: 07.04.2022).
6. Meyer, Pamela. How to spot a liar. URL: https://www.ted.com/talks/pamela_meyer_how_to_spot_a_liar (дата звернення: 07.04.2022).
7. The Free Dictionary by Farlex. URL: <https://www.thefreedictionary.com> (дата звернення: 07.04.2022).

Науковий керівник: кандидат філологічних наук Коновалова О.В.

ПЕРЕКЛАД ПОЛІТКОРЕКТНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ У ВЛАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПРОФІЛЬНИХ СТАТЕЙ З ЖУРНАЛУ BABEL

Бурко І.В.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: burko.iryana218@vu.cdu.edu.ua*

Однією з нагальних проблем у наш час залишається дослідження співвідношення мови та культури, моральних цінностей та традицій, суспільної самосвідомості та індивідуального світогляду. За останній час все активніше

набирає обертів нове культурне та мовне явище – «політична коректність». **Актуальність** нашого дослідження зумовлена зростаючим інтересом до цього мовного феномена й вивченням політкоректної лексики в перекладних текстах.

Відтворення політкоректної лексики при перекладі може викликати певні труднощі. Проблема адекватності та еквівалентності перекладу є актуальним питанням сучасного перекладознавства. Головне завдання перекладача полягає у якомога влучній передачі інформації та збереженні змісту, що міститься в оригіналі й усвідомленні особливостей вживання політкоректної лексики у мові. Для перекладу безеквівалентної лексики використовують перекладацькі трансформації. Відповідно до Л. С. Бархударова: «Перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, мета яких - досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності перекладу»), всупереч розбіжностям у формальних та семантичних системах двох мов». Переклад політкоректних одиниць відбувається із використанням тих самих перекладацьких трансформацій, які використовуються при перекладі звичайної лексики, тим не менш, перекладачеві вкрай важливо дотримуватися еквівалентності у підборі влучних відповідників до такої лексики.

Мета нашого проекту полягає у дослідженні видів політкоректної лексики, процесу перетворення політкоректних одиниць у різних контекстах та з'ясуванні особливостей перекладу політкоректності у матеріалі перекладної статті.

Отже, пропонуємо розглянути варіанти передачі політкоректної лексики в наступних фрагментах:

Розглянемо наведений приклад:

*However, in the real world, sign languages – almost universally – develop naturally among **deaf or hard of hearing** people and communities // Однак у реальному світі мови жестів – майже скрізь – розвиваються природним чином у середовищі **глухих** або **слабкочуючих** людей.*

Англійський прикметник *deaf* (глухий, нечуючий), “*lacking the power of hearing or having impaired hearing*” (Oxford Languages) перекладено лексемою «**глухий**» із значенням “*який нічого не чує або недочуває*” (за СУМ). А словосполучу *hard of hearing* (глухуватий), в значенні “*not able to hear well*” (Oxford Languages) замінено на український прикметник *слабкочуючий*, який означає “*трохи глухий*” (СУМ). Хоча для представників української культури може здатися, що вживання терміну «**глухий**» звучить не досить коректно по відношенню до людини, все ж ми вважаємо за необхідне вдатися саме до такої трансформації, адже багато людей, які мають проблеми повної або часткової втрати слуху, віддають перевагу радше термінам «**глухий**» і «**слабкочуючий**», ніж терміну «з порушенням слуху», який вказує на ваду людини чи дефіцит чогось у неї.

Розглянемо приклад: *Questions as to why there isn't a single universal sign language only really make sense if you are picturing sign languages as a kind of helper aid “**gifted**” by hearing people to the deaf or hard of hearing. // Питання про те, чому не існує лише однієї жестової мови, дійсно має сенс, тільки якщо ви уявляєте мову жестів як допоміжний засіб спілкування **подарований** глухим людям від*

чуючих. У наведеному реченні ми вдалися до збереження негативно забарвленого змісту метафори в оригіналі й в перекладі, яка ніби демонструє зверхнє ставлення чуючих до соціальної групи глухих людей. В результаті чого англійський прикметник “*gifted*” (подарований, наділений), “*received as a gift*” (Your Dictionary) передано української лексичної одиницею “*подарованийий*”, яку СУМ тлумачить “*той, який дається комусь на зовсім, безкоштовно*”. Оскільки суспільство досить стрімко розвиває в собі почуття толерантності, поваги та рівності до людей з фізичними чи психічними особливостями, вважаємо за необхідне не акцентувати уваги на відхиленнях чи перевагах окремої групи людей, але й якомога точніше до оригіналу передати зміст інформації.

Цікавим є наступний уривок: *Even Charles Michel de l'Épée, often credited as being the “inventor” of one of the key ancestors of many modern sign languages – French Sign Language – actually overheard two deaf people using it first and then learned from them.* // *Навімь Шарль-Мишель де Л'Епе, якого часто, хоча й помилково, називають основоположником однієї з фундаментальних жестових мов – французької, насправді випадково побачив розмову двох глухих людей, які спілкувалися жестами, і таким чином, встановив існування жестової мови.* Англійський лексичний елемент “*overheard two deaf people*” в значенні “*підслухав двох глухих людей*” замінюємо на більш прийнятне й зрозуміле українському читачеві “*побачив розмову двох глухих людей*”, оскільки на нашу думку таке перетворення в більшій мірі передає зміст речення оригіналу.

Проаналізуємо наступний фрагмент: *British manual alphabet reached a format which would be familiar to many signers today as early as 1720* // *Ще в 1720 році британська дактильна абетка досягла такого формату, яким й досі користуються жестомовні особи.* У наведеному прикладі англійський іменник *signer* (сурдоперекладач, жестомовна людина) при перекладі з англійської мови означає “*a person who communicates by or interprets into sign language*” (Collins English Dictionary) замінюємо лексевою “*жестомовна особа*”, тобто “*той, хто має порушення слуху й мовлення, спілкується жестами*”. Має місце така трансформація, адже в тексті оригіналу йдеться саме про носіїв жестової мови, а не про осіб, які здійснюють переклад жестів.

Поступово ставлення до політкоректної лексики в свідомості представників української мови та культури змінюється, а отже змінюються й перекладацькі тенденції. Така лексика становить деякі труднощі для здійснення вдалого перекладу, серед яких виявляють: наявність різних образів в англійській та українській мовах; складність вибору еквівалентів; необхідність збереження національно-культурних особливостей.

Список використаних джерел

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Вид. 2-гу, допов. Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2015. 203 с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

3. Алексеева И. С. Введение в переводоведение. СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : Академия, 2004. 352 с.
4. Словник-довідник Reverso Context. URL: <http://context.reverso.net/перевод>
5. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com>
6. Collins English Dictionary. URL <https://www.collinsdictionary.com/>

Науковий керівник: кандидат філол наук, ст. викладач Браницька Я. В.

ФОНОГРАФІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ-ФЕНТЕЗІ Р. ДАЛА «ЧАРЛІ І ВЕЛИКИЙ СКЛЯНИЙ ЛІФТ»

Волощенко А.І.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: voloshchenko.anastasiia217@vnu.edu.ua*

В Україні перекладознавці приділяють особливу увагу проблемі перекладу художньої літератури. Це пов'язано з тим, що за останні роки зріс інтерес до україномовних перекладів зарубіжної літератури. Термін «художній переклад» визначають як вид творчості, під час якої тексти, написані однією мовою, відтворюють за допомогою використання засобів іншої. Слід зауважити, що такий вид перекладу вважають одним із найскладніших, адже він вимагає від перекладача не лише досконалого знання мов оригіналу та перекладу, а й вміння передати естетику, образи, настрої та авторський задум, закладений у першотворі, без їхнього спотворення у перекладній версії.

Актуальність нашого дослідження зумовлена підвищеним інтересом юних читачів до художньої літератури в жанрі фентезі, а також необхідністю вивчення особливостей перекладу творів, що написані у цьому жанрі.

Метою статті є аналіз фонографічних трансформацій в українському перекладі роману-фентезі Роальда Дала «Чарлі і великий скляний ліфт». Вважаємо доцільним дослідити фонографічні трансформації, адже впродовж усього твору читач знайомиться з героями «багатолюдного» роману; під час прочитання книги доволі часто трапляються назви вигаданих створінь і країн.

Для аналізу ми спираємося на традиційну класифікацію фонографічних трансформацій, за якою виокремлюють транслітерацію, транскрипцію, їхню комбінацію та фонографічну заміну за традицією (див. праці Л. Бархударова, І. Алексєєвої, В. С. Виноградова, Д. Єрмоловича, М. Гарбовського, О. Селіванової, І. Корунця та ін. [1, 71–72]).

Перекладач українською мовою роману-фентезі Роальда Дала «Чарлі і великий скляний ліфт» В. Морозов часто вдається до транслітерації – «збереження буквеної структури мовної одиниці мови-джерела у мові перекладу» [2]: